

Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels

VERSLAG OVER 1964

*(Uitgebracht in de jaarlijkse algemene ledenvergadering
van 24 april 1965 te Amsterdam)*

Op 25 juli 1965 is het honderd jaar geleden, dat Jacobus Pieter Thijsse te Maastricht werd geboren. Voor velen van ons, die het voorrecht hadden hem te kennen, een zo vertrouwde figuur, dat de aanduiding „Jac. P.” voldoende was. Wij herdenken hem als de man, die herhaaldelijk en met ongeëvenaard enthousiasme belangstelling heeft gevraagd voor de vogels en aan wie het in belangrijke mate te danken is, dat het Nederlandse volk in het algemeen de vogels zo welgezend is. Dit is, afgezien van de geografische situatie, een voornamelijk oorzaak van de vogelrijkdom van ons land. Tevens herdenken wij Dr. Thijsse als een toegewijd bestuurslid, dat ruim 35 jaar lang (van 1909 tot zijn overlijden in 1945) zitting heeft gehad in het bestuur der vereniging en wiens stelling „vogelbescherming is een zaak van volksopvoeding” nog immer een belangrijke richtlijn voor ons is.

De reeds even aangestipte vogelrijkdom van ons land is inderdaad opvallend. Vooral als we bedenken, dat Nederland de twijfelachtige faam geniet van het dichtstbevolkte land ter wereld te zijn, met zijn 12 miljoen inwoners. In 1900 waren dat er slechts 5 miljoen en toch slaakte Thijsse reeds in het in 1906 voor het eerst verschenen prachtige boek „Het intieme leven der vogels” de verzuchting: „Die achterkleinkinderen zullen vechten om een roeibeurt in 't Naardermeer”.

Er wordt, voor zover wij weten, nog niet gevochten om die roeibeurten. Maar wel vond de voorzitter van de Nederlandse Ornithologische Unie in het gedrag van sommige vogelliefhebbers aanleiding tot het doen van een „Dringend beroep”, om „nimmer door hun gedrag of een teveel aan belangstelling (te) riskeren schade aan onze avifauna te veroorzaken.”

Prof. Ir. Jac. P. Thijsse heeft ons inmiddels al herhaaldelijk voorspeld, dat over ongeveer twintig jaar het aantal inwoners van Nederland 16 miljoen zal bedragen en omstreeks het jaar 2000 zelfs 20 miljoen.

Zal er dan nog plaats zijn voor vogels? Voor sommige soorten met een groot, vaak onze verbazing wekkend aanpassingsvermogen ongetwijfeld nog wel.

Houtduiven en spreeuwen, huismussen en kauwen en een aantal andere soorten zullen zich wel weten te handhaven, misschien zelfs verder toenemen.

Maar zoals thans reeds de *griel* heeft moeten wijken, zal dit vrij zeker ook het lot zijn van vele andere soorten, die een al te enge nabuurschap van de mens niet verdragen. Zelfs als de suggesties van Prof. Thijsse voor een sterke concentratie der bevolking op een zo gering mogelijke oppervlakte worden aanvaard, die ten doel hebben zoveel mogelijk „zuiver landelijk gebied” te behouden, dan nog zal onnoemelijk veel dat onmisbaar lijkt, verloren gaan.

In dit verband denken wij met zorg aan de ontwikkeling langs het Noordzeekanaal, die rijke weidevogelgebieden bedreigt. Terwijl juist onze weidevogels, vooral ook internationaal gezien, tot ons kostbaarste bezit behoren. De beloofde compensatie door aanleg van recreatiebossen lijkt een zeer schrale troost.

Nog verontrustender zijn de vaak reeds als vaststaand gepresenteerde plannen voor gehele of gedeeltelijke inpoldering van de Waddenzee. Hierdoor zouden unieke en onvervangbare biotopen verloren gaan. Er is op het vasteland van Europa vrijwel geen enkele uitwijkmogelijkheid voor de letterlijk honderdduizenden vogels, wier rust- en voedselgebied door inpoldering van de Waddenzee zal verdwijnen. Ernstige achteruitgang en voor sommige soorten wellicht volledige uitroeiing zal een gevolg zijn van het verloren gaan van de wadden, waarvoor zoetwatermeren en recreatiebossen geen compensatie kunnen bieden, omdat de verdreven soorten daar niet thuis horen.

Het is een somber beeld, dat wij tekenen, waarin het enkele lichtstraaltje van het eerste broedgeval van *bijeneters* in Nederland geheel verloren dreigt te gaan.

Nu repten wij nog niet van de steeds verontrustender bedreiging, die sommige landbouwvergiften voor de vogelstand vormen. Wij weten dat dit een onderwerp is, waarbij ook grote belangen voor land- en tuinbouw en voor de producenten van die stoffen in het geding zijn. Daarom wordt spoed betracht met het verzamelen van exacte gegevens over de invloed van vooral gechloreerde koolwaterstoffen op de levende natuur en vooral op de vogelstand. De daarbij beschikbaar komende gegevens, zowel uit Nederland als van elders, zijn zorgwekkend. Zozeer, dat wij ons afvragen, of wij nog mogen wachten met bij de wetgever aan te dringen op sterke beperking of zelfs algeheel verbod van het gebruik van sommige van deze stoffen. Het gevoel bekruipt ons, dat als wij wachten tot er volledige bewijzen zijn, het wel eens te laat kan zijn om sommige vogelsoorten te redden.

Het „onbekommerd”, dat de blijmoedige optimist Dr. Jac. P. Thijsse als motto voerde, lijkt thans uit een volstrekt voltooid verleden tijd te stammen. Voor onze tijd is het, helaas, onbruikbaar geworden. Veeleer is voortdurende beduchtheid geboden. Mits deze niet leidt tot gelatenheid,

doch aanspoort tot waakzaamheid en tot inspanning van uiterste krachten om nog te behouden, wat gespaard kan worden. Met name geldt dit voor de noodzaak tot zorgvuldige overweging van de mogelijkheden om de natuur zoveel mogelijk te ontzien, bij de vele ingrijpende veranderingen, die ons landschap ondergaat. Het is verkwikkend te zien, hoe bij te schaarse contacten tussen planologen en biologen blijkt, dat gezamenlijk overleg beider belangen kan dienen.

Samenstelling van het bestuur

In de vergadering van 22 februari 1964 werden de periodiek aftreden bestuursleden de heren F. A. C. M. van Hasselt, Dr. P. J. van Nieuwenhoven, Mr. A. Tieleman, G. K. C. van Tienhoven en Prof. Dr. K. H. Voous herkozen. Voorts werd tot nieuw lid van het hoofdbestuur benoemd de heer C. J. A. Wijnaendts. In de samenstelling van het dagelijks bestuur kwam geen wijziging.

Ledental der vereniging

In het vorige verslag konden we melding maken van een overigens toch maar geringe stijging van het ledental met 205 leden. In 1964 ging deze winst, helaas, weer teloor en er is zelfs sprake van een daling (ten opzichte van 1963) met 36 leden. Deze daling betreft vooral het aantal jeugdleden, dat terug liep van 2594 tot 2288. Het aantal volwassen leden steeg daarentegen van 6.620 tot 6.890.

Ten dele als gevolg hiervan stegen de contributies zelfs met f 6.474,18 van f 36.109,94 tot f 42.584,12. Een eenvoudig rekensommetje leert, dat als de 270 volwassen leden die er méér waren, ieder slechts f 5,— hadden bijgedragen, de contributiebijdragen slechts met f 1.350,— zouden zijn gestegen, waar dan zelfs nog een bedrag van f 712,— zou moeten worden afgetrokken voor de 306 jeugdleden, die we minder hadden.

Met grote erkentelijkheid mag dan ook worden geconstateerd, dat de stijging van de contributies met bijna f 6.500,— vooral te danken is aan de vrijwillige verhogingen, waartoe veel leden bereid bleken. Wij zijn daar erg dankbaar voor, temeer omdat ook in 1965 weer velen bereid blijken te zijn hun contributie vrijwillig te verhogen.

Maar er moet toch ook op worden gewezen, dat deze offervaardigheid niet voldoende is. Voor een enigszins gezonde basis der vereniging is een aantal van tenminste 10.000 volwassen leden beslist noodzakelijk.

Tijdschrift Het Vogeljaar

De twaalfde jaargang van Het Vogeljaar had een omvang van 176 blz.,

verdeeld over zes nummers. Dit was 36 blz. minder, dan de jaargang 1963 telde. Niet omdat de redactie een tekort had aan goede, boeiende artikelen, doch slechts omdat onvoorziene prijsstijgingen en vooral ook de forse verhogingen der posttarieven, het onmogelijk maakten de omvang der nummers te vergroten. Tussentijdse verhoging van het abonnementsgeld stuitte op administratief-technische bezwaren.

Inmiddels is, met ingang van 1 januari 1965, het abonnementsgeld verhoogd en dit zal de redactie wat meer armslag geven, hetgeen ongetwijfeld tot uitdrukking zal komen in de omvang der nummers. Het april-nummer van 1965 zal zelfs extra dik zijn. Het zal als speciaal „Thijssse-nummer” van een aantal natuur-historische tijdschriften verschijnen in een oplage van 25.000 ex. en met een omvang van 64 blz.

Ondanks de wat geringere omvang, viel het tijdschrift klaarblijkelijk toch zozeer in de smaak, dat het aantal leden der vereniging, dat een abonnement betrof steeg van 4.350 tot 4.601.

Het juni-nummer was weer vrijwel geheel gewijd aan de verontrustende achteruitgang van de roofvogelstand, ook al in verband met de Europese conferentie over dit probleem, die in april 1964 in Caën in Normandië werd gehouden. Daar bleek, dat die achteruitgang in vrijwel alle West-europese landen wordt geconstateerd. Uit de rapporten bleek, dat er in sommige landen sprake is van een verbijsterend afschot, doch dat elders, ondanks toenemende bescherming, toch ook andere oorzaken tot achteruitgang moeten leiden. Het lijkt wel vast te staan, dat sommige landbouw-vergiften hier in belangrijke mate aansprakelijk voor zijn.

Inmiddels heeft de Franse regering maatregelen afgekondigd, die een veel groter aantal stootvogels volledige bescherming moeten verzekeren. Omdat juist in dat land naar schatting 200.000 tot 300.000 stootvogels per jaar werden gedood, moeten we hopen dat het mogelijk zal zijn de thans op papier verleende bescherming ook in de praktijk af te dwingen.

Jeugdtijdschrift Vogels

Van dit blad verschenen, met zeer gewaardeerde redactionele medewerking van de heer J. Overmaat, in 1964 drie nummers, met een gezamenlijke omvang van 64 blz. Het is verheugend, dat een speciaal aan Brabant gewijd nummer voor een belangrijk deel met eigen bijdragen van de jeugdleden kon worden gevuld.

Uitgaven der vereniging

Van de brochures „Nestkastjes, nestbuidels en vogelbosjes” en „Wintervoeding van vogels” verschenen in 1964 herdrukken, waarvan inmiddels al weer verheugende aantallen konden worden verzonden. Zoveel mogelijk worden in deze herdrukken nieuwe ervaringen en inzichten verwerkt, waarbij wij voor de herdruk van „Wintervoeding” dankbaar gebruik maak-

ten van adviezen en ervaringen van de heren C. J. A. Wijnaendts en K. Visser, van het Comité Wintervoeding van Vogels.

Gezien de grote vraag, is er nog steeds veel belangstelling voor onze wandplaten en vooral ook naar de verkleinde reproducties daarvan, waarvan onderwijsinstellingen er vaak honderden tegelijk bestellen. Met de Royal Society for the Protection of Birds, die als mede-uitgeefster van de bestaande reeks optrad, wordt overleg gepleegd over aanvulling van de serie. Onze voorraad prentbriefkaarten met gekleurde afbeeldingen van vogels is zover geslonken, dat herdruk urgent wordt. Zo mogelijk zal de serie dan tegelijkertijd worden uitgebreid.

Ook voor 1965 werd een Vogelbeschermingskalender uitgegeven, die een batig saldo opleverde van f 2.092,32, welk bedrag is gereserveerd voor aankopen ter vergroting van ons Weidevogelreservaat „De Reef” bij Westzaan. Wij zijn de fotografen erkentelijk, die hun werk afstonden voor de samenstelling van de kalender.

Inmiddels heeft het Onderling Levensverzekering Genootschap De Olveh van 1879 aangeboden voor 1966 deze kalender, waartoe het indertijd het initiatief heeft genomen, zelf weer uit te geven. Aangezien het genootschap de kosten van productie en verzending voor zijn rekening zal nemen en de opbrengst ad f 1,50 per kalender aan onze vereniging zal afstaan, mag een aanzienlijk hogere opbrengst worden verwacht. Wij hebben al eerder onze waardering voor deze moderne vorm van maecenaat geuit en willen graag ook hier onze grote erkentelijkheid betuigen. (De Olveh-vogelkalender 1966 kan uitsluitend worden besteld door overmaking van f 1,50 op postgirorekening 48 60 00 t.n.v. de Olveh van 1879 te 's-Gravenhage). De in samenwerking met de Royal Society for the Protection of Birds en de Europese Fono Club uitgegeven serie grammofoonplaten met vogelgeluiden werd (nog) niet verder aangevuld. Inmiddels lijkt het wel zeker, dat er in de herfst van 1965 drie nieuwe platen aan deze reeks zullen worden toegevoegd.

Bovendien werden, bij wijze van proef, een aantal nummers uit de reeks platen van de Zweedse radio (Radions Fågel Skivor) verkrijgbaar gesteld, waarvoor zeer veel belangstelling bleek te bestaan, vooral ook dankzij uitzendingen van AVRO en VARA, waarin de aandacht op deze platen werd gevestigd. Uit de reeds 35 nummers tellende reeks werden die platen gekozen, die zo weinig mogelijk onze eigen platen doubleren.

Samenwerking met anderen

Opnieuw werd prettig samengewerkt met de Ministeries van Justitie, van Landbouw en Visserij en van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. De natuur- en vogelbeschermingsaangelegenheden van laatstgenoemd ministerie gaan nu over naar het nieuwe Ministerie voor Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, doch wij vertrouwen dat dit de prettige contacten niet zal schaden.

Het aantal plaatselijke en regionale vogelwachten is opnieuw gegroeid en hoewel ons dit wel eens leden kost, moeten wij ons toch verheugen over de

hieruit blijkende toenemende belangstelling voor de vogelbescherming. Dergelijke groepen kunnen vaak taken verrichten, waaraan een landelijke vereniging niet toekomt, doch die niettemin van groot belang zijn voor de vogelwereld. Coördinatie van werkzaamheden wordt bevorderd door de Commissie Samenwerking Vogelbescherming.

Ook met pers en radio werden prettige en vaak vruchtdragende contacten onderhouden.

Het reeds in het vorige verslag terloops genoemde „Nationaal Beraad over de Roofvogelstand” werd georganiseerd in samenwerking met de Kon. Ned. Jagersvereniging. Deze organisatie en „Het Vogeljaar” droegen ook bij in de kosten van de bijeenkomst. Dankzij medewerking van het Ministerie van Landbouw en Visserij en bijdragen uit het Jachtfonds en van de Kon. Ned. Jagersvereniging kon voorts een herdruk worden voorbereid van het AO-boekje „Roofvogels gevraagd”, van de hand van ons bestuurslid Prof. Dr. K. H. Voous. Ongeveer 24.000 ex. van dit boekje werden in het voorjaar van 1965 uitgereikt, tegelijk met de nieuwe jachtakten, waardoor het mogelijk werd ook de niet georganiseerde jagers rechtstreeks te bereiken.

Tenslotte werd weer prettig samengewerkt met de Royal Society for the Protection of Birds, terwijl een begin van contact werd gelegd met de nieuwe voorzitter van de Ligue française pour la Protection des Oiseaux, kolonel Ph. Milon. Ook met Belgische groepen werden contacten onderhouden.

Fonds Bescherming Zeldzame Vogels

Het saldo van dit fonds steeg van f 9.158,31 tot f 11.792,83. Daarbij dient echter te worden bedacht, dat aan echte giften voor dit fonds slechts f 484,17 (inclusief rente) binnenkwam en dat er voorts sprake is van een aanzienlijke bijdrage uit het Jachtfonds voor de reeds genoemde heruitgave van het boekje „Roofvogels gevraagd”, waarvoor de rekening van ruim vijfduizend gulden ons pas in 1965 werd aangeboden. Hoewel ook de Kon. Ned. Jagersvereniging aan deze herdruk financieel bijdroeg, zal een flink bedrag uit ons fonds moeten worden bijgepast. Een naar het gevoel van het bestuur ten volle verantwoorde uitgave, die ons echter aanleiding geeft nog eens speciaal de aandacht voor dit fonds te vragen.

Voor de bouw van ooievaarsnesten werd een bedrag van f 272,85 uitgegeven. Helaas bleek ook 1964 een slecht jaar voor de *ooievaars* te zijn, op twee na (1960 en 1963) zelfs het slechtste uit de historie. Slechts 60 jonge *ooievaars* werden grootgebracht en het aantal door paren bewoonde nesten was zelfs kleiner dan ooit tevoren.

Niettemin heeft onze inspecteur de heer G. Petter weer met veel enthousiasme en vindingrijkheid medegewerkt aan de restauratie van bestaande nesten en de bouw van een enkel nieuw. Het blijkt gewenst daarmee op ervoor in aanmerking komende plaatsen door te gaan, opdat er steeds enige reserve aan nesten beschikbaar is voor een wat gunstiger seizoen, dat wij

toch ook nog wel mogen verwachten, al zien wij de toekomst voor de *oievaars* zeer somber in.

Voor speciale bewaking van het eerste broedgeval van *bijeneters* „in het zuiden des lands” moest eveneens een beroep op het speciaal voor dergelijke gevallen gevormde fonds worden gedaan. De bewaker, die zich met grote toewijding van zijn taak kweet, kon met trots melden dat de *bijeneters* twee jongen met succes hebben groot gebracht.

Voorts werd nog een bescheiden bijdrage ten gunste van een broedgeval van de zo zeldzame *hop* verstrekt.

Over de achteruitgang van de *sterns* en de *lepelaars* werden nog geen definitieve gegevens ontvangen van het RIVON. Wel is inmiddels gebleken, dat in de lichamen van op Texel dood aangetroffen *grote sterns* en *lepelaars* verontrustende hoeveelheden landbouwvergiften konden worden aangetoond, hetgeen aanleiding was het onderzoek naar de invloed van landbouwvergiften op de stand van stootvogels en uilen uit te breiden tot de viseters. Dit onderzoek wordt, op ons verzoek, onder leiding van Prof. H. van Genderen verricht door Drs. J. H. Koeman in het Instituut voor Veterinaire Farmacologie der Universiteit van Utrecht.

De financiën

Er werd al even op gewezen, dat de krachtige groei van het ledental, die voor het bereiken van een sluitende jaarrekening beslist noodzakelijk is, is uitgebleven. Tot onze spijt moet dan ook worden gemeld, dat er over 1964 een nadelig saldo was van f 10.619,58. Weliswaar is dit tekort beneden de raming gebleven, die f 13.175,— bedroeg, maar dit is slechts een gevolg van het feit, dat in 1964 een bedrag van f 8.000,— aan subsidie van het Rijk werd ontvangen, waarvan f 5.000,— nog bestemd was tot (gedeeltelijke) dekking van het tekort over 1963. Er is dus allerminst reden tot juichen. Wij moeten in tegendeel tot onze spijt vaststellen, dat de toch kennelijk groeiende belangstelling voor de vogelwereld geen gelijke tred houdt met een bereidheid om aan steeds noodzakelijker werk tot behoud van de vogelstand bij te dragen.

Dit gebrek aan offervaardigheid geldt beslist niet voor onze eigen leden, van wie, zoals reeds werd gemeld, een zelfs iets kleiner aantal een flink bedrag méér beschikbaar stelde voor ons werk. Doch de stijging van de contributies met bijna f 6.500,— werd volledig opgeslokt, door een stijging van de algemene onkosten met ruim f 6.000,— en van de bewakingskosten met bijna f 1.500,— Deze stijgingen zijn een gevolg geweest van de voortdurende prijsstijgingen en loonronden, want in feite is er nog steeds sprake van een onderbezetting van het bureau der vereniging. Wij zijn dan ook onze administrateur de heer J. B. Heger en mevr. M. A. van Schrevel-Bijl zeer erkentelijk voor de toewijding, waarmee zij de werkzaamheden, verbonden aan boekhouding, ledenadministratie en verzending van bij de vereniging verkrijgbare uitgaven verrichten.

Nadelige saldi moeten nu eenmaal ten laste van de kapitaalrekening worden gebracht. Gelukkig betekent dit niet, dat het kapitaal wordt aangetast, want in 1964 kon een bedrag van f 16.236,12 aan interest worden bijgeboekt, terwijl voorts aan legaten een bedrag van f 29.000,— werd ontvangen en aan giften een bedrag van f 1.818,77. Deze laatste zijn giften, waaraan de schenkers geen speciale bestemming gaven. Want voor het fonds dat werd gevormd ter financiering van aankopen ter vergroting van het Weidevogelreservaat De Reef kwam nog f 11.498,49 binnen.

Het tempo van deze aankopen werd, helaas, vertraagd als gevolg van abnormale prijsstijgingen, die werden veroorzaakt door aankopen met een naar ons gevoel speculatieve inslag. Niettemin kon nog 2.80.10 ha worden aangekocht, waarmee een bedrag van f 5.500,— was gemoeid. De totale oppervlakte van in eigendom verkregen terreinen in dit reservaatgebied bedraagt thans 45 ha 69 are 79 ca, waarvoor in enkele jaren tijds een bedrag van f 135.992,93 werd uitgegeven. Met grote erkentelijkheid vermelden wij, dat hiervan een bedrag van f 65.329,— aan Rijkssubsidie is terug ontvangen.

Bij de aankoop van het Olveh-vogelreservaat De Ackersdijkse Plassen waren de grenzen van het aangekochte terrein niet nauwkeurig vastgesteld. Bij de kadastrale uitmeting bleek, dat het door ons verworven terrein 3.5.61 ha groter was, dan de 25 ha die gemakshalve bij de overdracht als norm waren aangehouden.

Aan contributies ineens kwam een bedrag van f 2.885,— binnen (v.j. f 1.505,—), dat eveneens aan het kapitaal werd toegevoegd.

Huisvesting bureau

Ook in 1964 had het bureau te kampen met een tekort aan ruimte, dat een vlotte afwikkeling der werkzaamheden schaadde. Het verheugt ons, thans te kunnen meedelen, dat voor dit probleem een oplossing is gevonden, die weliswaar vermoedelijk niet definitief zal zijn, doch die toch een aanzienlijke verbetering betekent en, voor ons uiterst belangrijk, op financiële voorwaarden die aanvaardbaar bleken. Voor de bemiddeling, die ons lid de heer D. Hoen hierbij verleende, zijn wij zeer erkentelijk. Zoals wij ook gaarne nog een speciale dank betuigen aan niet met name te noemen vele leden, die door rechtstreekse of zijdelingse hulp de taak der vereniging hielpen verlichten.

Van omstreeks 1 juni af zal het adres van de vereniging huden: De Ruyterkade 100, Amsterdam-C. Dit is in het complex van het Centraal-station, aan de IJzijde, vrijwel onmiddellijk naast de oostelijke onderdoorgang.

Zoals gebruikelijk werden de boekhouding en de daarop aansluitende jaarstukken over 1964 gecontroleerd door de Nederlandse Accountants Maatschap, die ze akkoord bevond.

(Slot volgt)